

L'ONU; tgi è quai propi?

Votaziun federala dals 3 da mars

DA LUCAS DEPLAZES / ANR

■ **Tar la votaziun federala per l'adesiun da la Svizra a l'ONU ils 3 da mars vegni a dar in resultat stretg. Perquai è l'infurmaziun da grond'importanza. Infurmaziuns complementaras datti er sin l'internet ed en la brochura «Explicaziuns dal cussegl federal».**

Mai pli guerra!

L'organisaziun da las Naziuns unidas (ONU) è vegnida fundada l'onn 1945 a San Francisco (California). Suentar las starmentusas destrucziuns e las nundumbraivlas unfrendas chaschunadas da la segunda guerra mundiala han ins dà or la parola: «Mai pli guerra!» Per evitar l'avegnir talas catastofas en las grondas naziuns sa messas d'accord da formular ina charta davart il cumportament en cas da conflicts. Quai è stà la finamira suprema da las 51 naziuns che han sutscrit la Charta da las Naziuns unidas ils 24 d'october 1945.

L'organisaziun da l'ONU

La realisaziun da las finamiras da l'ONU vegn garantida tras las sis istanzas principals, francadas en la charta dapi 1945. Tuttas instituziuns han lur sedia a New York, cun l'exceptiun da la curt internaziunala da giustia che sa chatta a Den Haag en Ollanda.

L'assemblea generala

L'assemblea generala sa cumpona da tut ils commembers da las Naziuns unidas. Ella è il gremi politic central da l'organisaziun. Mintgin dals 189 commembers ha ina vusch. L'assemblea generala po discutir tut las dumondas ed

L'organisaziun da las Naziuns unidas (ONU) è vegnida fundada l'onn 1945 a San Francisco. Tuttas instituziuns han lur sedia a New York, cun l'exceptiun da la curt internaziunala da giustia che sa chatta a Den Haag en Ollanda.

KEYSTONE

ils affars ch'entran en il rom da questa charta u che pertutgan competenzas ed incumbensas d'in organ previs en la charta cun resalva da l'artigel 12 (cussegl da segirezza) po ella far recumandaziuns als commembers da las Naziuns unidas u al cussegl da segirezza. Conclud da l'assemblea generala concernent dumondas impurtantas dovran ina maiortad da dus terzs.

Il cussegl da segirezza

Il cussegl da segirezza sa cumpona da quindesch commembers da las Naziuns unidas. Mintga commember ha ina vusch. Commembers permanents èn: Ils Stadis Unids da l'America, La Russia, l'Engalterra, la Frantscha e la China. L'assemblea generala elegia – per dus onns – diesch ulteriurs commembers da las Naziuns unidas a commembers betg permanents. Il cussegl da segirezza è l'organ fitg impurtant da l'ONU. Conclud dal cussegl da segirezza pertutgant dumondas da procedura basegnan l'approvaziun da nov commembers. Conclud pertutgant las ulteriuras dumondas basegnan er tut las vuschs dals commembers permanents. Cun quest proceder è garantì a las tschintg naziuns pussantas il dretg da veto. Concret vul quai dir ch'i dat nagins conclus dal cussegl da segirezza cunter la voluntad d'in dals commembers permantens. Cun quest sistem – che cuntradi a noss patratgar democratic e dat adina puspè chaschun a critica – èsi dentant stà pussaivel d'integrar er las naziuns pussantas. Cun il veto po il cussegl da segirezza dentant be impedir in conclus. Ma el na po mai sfurzar tras in conclus senza il consentiment da la maiortad.

Il secretari general

Il secretari general vegn nominà da l'assemblea generala sin proposta dal cussegl da segirezza per tschintg onns. Actualmain è quai l'African *Kofi Annan* (Ghana). El è il pli aut represchentant da l'ONU. El maina ensemen cun ses secretariat a New York las fatschentas da l'organisaziun. Il secretari general po suttammer tuttats dumondas a l'assemblea generala u al cussegl da segirezza. El rapportescha mintg'onn a l'assemblea generala davart las activitads da l'ONU. *Kofi Annan* è s'engaschà fitg per ina administraziun effizienta e main chara.

Il cussegl economic e social

Il cussegl economic e social sa cumpona da tschuncantaquatter commembers elegids da l'assemblea generala. El po elavurar studis e rapports davart dumondas internaziunals en ils champs da l'economia, dals fatgs socials, da la cultura, da l'educaziun, da la sanadad ed en champs sumegliants. El po far recumandaziuns areguard talas dumondas a l'assemblea generala. Plinavant po el far recumandaziuns per pro-

mover per tuts il respect e la realisaziun dals dretgs umans e da las libertads fundamentalas.

Il cussegl per l'administraziun fiduziara

Il cussegl per l'administraziun fiduziara è vegnì fundà en favur dals territoris colonialisads en il Terz mund. Actualmain sa cumpona el be dals tschintg commembers permantens. Oz datti be 16 territoris pitschens pli ch'han anc betg la suveranità d'in stadi liber.

La curt internaziunala da giustia

Quella curt è l'organ principal da giurisdicziun da las Naziuns unidas cun sedia a Den Haag. Ses gremi da quindesch derschaders ademplescha sias incumbensas tenor in statut specific. Questa curt internaziunala s'occupescha en emprima lingia da conflicts e dispitas tranter ils pajais commembers. L'assemblea generala u il cussegl da segirezza pon pretender in parairi en connex cun mintga dumonda giuridica.

Questa curt n'è betg da scumbigliar cun il tribunal internaziunal, stgaffi 1993/94 dal cussegl da segirezza da l'ONU per perseguir ils delinquentes da la guerra en la ant. Jugoslavia e Ruanda. Quest tribunal che sa chatta er a Den Haag, nua che *Carla Del Pon-*

te è vegnida designada sco accusadra principala.

Genevra sco sedia europeica da l'ONU

Sper las istanzas menziunadas datti in respectabel dumber dad organisaziuns spezialas sco l'Organisaziun mundiala da commerzi, l'Autcumissariat per ils fugitivs, l'Ovra d'agid per uffants, l'Organisaziun mundiala per la sanadad, il Fond monetar internaziunal e autras. Da las 29 organisaziuns spezialas èn ogt domiciliadas a Genevra, sco sedia europeica da l'ONU. Per la citad da Genevra, dentant er per la Svizra è quai ina instituziun impurtanta, dal punct da vista politic ed economic.

In na da la Svizra ils 3 da mars pudes avair consequenzas, perquai che divers pajais han esprimì il giavisch da vulair dar suttetg a questas organisaziuns spezialas.

Ils custs per la Svizra

La Svizra sa participescha gia uss als custs da las diversas organisaziuns spezialas da las qualas ella fa part. Els muntan a var 500 milliuns francs l'onn. Il cussegl federal quinta cun custs supplementars da 60 fin 70 milliuns francs, sche pievel e chantuns dian gea ils 3 da mars. Cun l'adesiun a l'ONU survegniss la Svizra ils dretgs cumplains da participar a las decisiuns davart tut las contribuziuns ch'ella paja.

L'Organisaziun da las Naziuns unidas (ONU) è la suletta organisaziun universal. Bunamain 100% da la populaziun mundiala è represchentada en l'ONU. Ultra da la Sontga Sedia n'è mo la Svizra betg commember.

Ils temas centrals da l'ONU èn la segirezza e la pasch, ils dretgs umans, la promoziun dal bainesser, l'eliminaziun da l'ingiustia sociala, l'agid umanitar e la protecciun da las basas da vita naterialas. La Svizra po damai sustegnair l'engaschi da l'ONU, perquai che las finamiras da l'ONU correspundan a las finamiras da la politica esteriura da la Svizra.

L'ONU ha augmentà ils davos onns sia efficacità. Suentar la fin da la guerra freida e las reformas da l'ONU è ella daventada in'organisaziun pli efficacica e capavla da chattar consens ed ha uschia er augmentà sia attractività.

La Svizra ha dapi il 1948 il status da stadi observader en ils organs principals da las Naziuns unidas. Ma per mantegnair sia suveranità da la politica esteriura er en l'avegnir, duess la Svizra pudair sa participar en l'ONU cun dretgs cumplains; quai fiss garantì cun l'adesiun a l'ONU.

Perquai metta il cussegl federal grond pais sin l'adesiun a l'ONU.

Text da la dumonda

Text previs en cas ch'il pievel ed ils chantuns acceptan l'iniziativa per l'adesiun a l'ONU en occasiun da la votaziun dals 3 da mars 2002.

A
Sia excellenza
Signur *Kofi Annan*
Secretari General da
las Naziuns unidas

Signur Secretari General

Nus avain l'onur da preschentar la dumonda per l'admissiun da la Svizra en l'Organisaziun da las Naziuns unidas (ONU). Il pievel ed ils chantuns han autorisà il cussegl federal cun il conclus dal pievel dals 3 da mars 2002 da far quest pass. Nus As supplitgain da suttammer la dumonda al cussegl da segirezza ed a l'Assemblea generala da l'ONU.

Tenor la constituziun federala ha la Confederaziun svizra da proteger la libertad ed ils dretgs dal pievel, da mantegnair l'indipendenza e la segirezza dal pajais e da s'engaschar per in urden internaziunal paschaivel e gist. L'assemblea federala ed il cussegl fe-

deral han da prender las mesiras necessarias per garantir la neutralità dal pajais. La Svizra è in stadi neutral, e ses status è francà en il dretg internaziunal. Per l'ONU è la neutralità d'in stadi commember cumpatibla cun las obligaziuns da la charta da l'ONU ed ina contribuziun per realisar las finamiras da l'ONU.

La Svizra resta neutrala er sco commember da l'Organisaziun da las Naziuns unidas.

Ans basond sin quai che preceda avain nus l'onur da declarar en num da la Confederaziun svizra che la Confederaziun svizra accepta las obligaziuns da la charta da las Naziuns unidas ed è pronta da las ademplir. Nus Al supplitgain, Signur Secretari General, d'acceptar nosa pli auta stima e consideraziun.

En num dal cussegl federal svizzer
Il president da la confederaziun

Empustaziuns per documents d'infurmaziun pon ins far tar: BBL, UNO-Charta 3003 Berna. Infurmaziuns complementaras per rumantsch datti er sin l'internet sut www.uno.admin.ch cun il num «Naziuns unidas».

Il cusseglier federal Samuel Schmid a chaschun da sia visita tar *Kofi Annan*, Secretari General da las Naziuns unidas.

KEYSTONE

La Charta da las Naziuns unidas

Preambla

Nus, ils pievels da las naziuna unidas, fermamain decis, da salvar las generaziuns futuras dal flagè da la guerra che ha purtà en il decurs da questa generaziun duas giadas immensas suffrientschas a l'umanità, da confermar danovamain nosa cardientscha en ils dretgs fundamentals da l'uman, en la dignità e la valor da la personalità umana, en l'egualità dals umens e da las dunnas e da tut las naziuns, grondas e pitschnas, da crear cundiziuns che permettan da mantegnair la giustia ed il respect da las obligaziuns resultadas da contracts e d'autras funtaunas dal dretg internaziunal, da promover il progress social ed in meglier standard da viver en pli gronda libertad, e per quests intents da pratigar toleranza e

viver en pasch in cun l'auter sco buns vischins, d'unir nosas forzas per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, d'acceptar princips e d'introducir proceduras che garanteschan che la forza da las armas vegn applitgada mo pli en l'interess cuminaivel, da recurrer a las instituziuns internaziunals per promover il progress economic e social da tut ils pievels, avain decidì d'unir nos sforz per cuntanscher questas finamiras.

Consequentmain han nosas regenzas suttames lur plenipotenzas reconuschidas en buna furma tras lur represchentants reunids en la citad da San Francisco, han acceptà questa charta da las Naziuns unidas e fundeschan in'organisaziun internaziunala